

DİKKAT: Osmanlı Devleti'nin Dağılma Dönemi'nin 1792 Yaş Antlaşması ile başlayıp 1922 Saltanatın kaldırılmasına kadar sürdüğü kabul edilmektedir. Ancak biz ders notumuzu 19. yüzyıl ile sınırlandıracağız. 20.yüzyılda Osmanlı Devleti konusunu ise İnkılâp Tarihi ders notlarımızda işleyeceğiz.

DÖNEMİN PADİŞAHLARI

- 1789-1807 III. Selim
- 1807-1808 IV. Murat
- 1808-1839 II. Mahmut
- 1839 -861 Abdülmecit
- 1861-1876 Abdülaziz
- 1876-1876 V. Murat
- 1876-1909 II. Abdülhamit

XIX. YÜZYILIN GENEL ÖZELLİKLERİ VE OSMANLI DEVLETİ'NİN DURUMU

- 19. Yüzyıl içerisinde gerek Osmanlı Devleti; gerekse tüm Dünya için en belirleyici olay **Fransız İhtilali** olmuştur.
- Bu ihtilalden yayılan, başta **milliyetçilik** olmak üzere **hürriyet, demokrasi, eşitlik, adalet** fikirleri dünya üzerinde büyük etki ve değişiklik yaratmıştır.
- Çok uluslu bir imparatorluk olan Osmanlı Devleti, milliyetçilik fikrinin etkisi ile çözülme içerisine girmiştir. Özellikle Balkanlarda yaşayan **azınlıklar kendi milli devletlerini kurabilmek için bu yüzyılda sürekli isyan etmiştir.** Böylece Osmanlı Devleti bir çeşit **parçalanma, çözülme** sürecine girmiştir.

DİKKAT: Osmanlı Devleti, daha önce de toprak kaybetmiştir. Ancak şimdi yaşanan süreç toprak kaybından daha ziyade dağılmadır.

- Osmanlı Devleti parçalanmayı önlemek amacıyla milliyetçilik fikrine **karşı fikirler (Osmanlılık, Batıcılık, İslamcılık gibi)** üretmiştir. Ve bu fikirleri hayata geçirmek için (özellikle Osmanlılık) tarihinin **en büyük ve köklü ıslahatlarını**

gerçekleştirmiştir. (**Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyet**)

- Osmanlı Devleti, 19. yüzyılda topraklarını kendi gücüyle koruyamayacak kadar güçsüzdür. Bu yüzden uygulanan temel politika **denge politikası** olmuştur.

DENGE POLİTİKASI: Büyük devletlerin aralarındaki çıkar çatışmasından yararlanarak ayakta kalmaya çalışmak demektir. Bir devlete karşı diğeri ile yakınlaşarak onu denge unsuru olarak kullanmak demektir.

- 19. Yüzyılda devletin ekonomisi de son derece kötüdür. **Sanayi İnkılâbı ve kapitülasyonlar** Osmanlı ekonomisini yok etmiştir. Devletin içine düştüğü ekonomik çıkmaz, siyasi tavizlere; bu tavizler de ekonominin daha da bozulmasına neden olmuştur.

19. YÜZYILDA NASIL BİR DENGE OLUŞTU?

- 19. yüzyılın en güçlü devleti, büyük bir sömürge imparatorluğu kurmuş olan İngiltere'dir. (Üzerinde güneş batmayan ülke) Dünya siyasetine İngiltere yön vermektedir. İngiltere'nin temel politikası ise sömürgelerine giden yol, yani Akdeniz üzerinde güçlü bir devlet olmamasıdır.
- Diğer yandan Rusya, kurulduğundan beri Sıcak denizlere, yani Akdeniz'e inmeyi temel amaç edinmiştir. Bunun için önce Kırım üzerinden Karadeniz'e inmesi; Ardından Boğazları ele geçirmesi, yani Osmanlı Devleti'ni yıkması gerekmektedir.
- SONUÇ olarak Bu iki büyük devletin çıkarları Akdeniz üzerinde çakışmaktadır. Bu yüzden 19. yüzyılın genelinde, Rusya Osmanlı Devleti'ni yıkmaya çalışırken; İngiltere Osmanlı toprak bütünlüğünü koruyan bir politika izler.

DİKKAT: Yüzyılın genelindeki tablo böyle olsa da istisnai durumlar da yaşanmıştır. Örneğin Mısır meselesinde İngiltere'den yardım

alamayan Osmanlı Devleti, Rusya'dan yardım istemiştir.

DEĞİŞEN ŞARTLAR VE AVRUPA DEVLETLERİNİN OSMANLI POLİTİKALARI

RUSYA

- Sıcak denizlere inmesi için Osmanlı Devleti'ni yıkması gerekmektedir. Bu yüzden sürekli saldırmıştır. Dolayısıyla 19.yüzyılda en çok mücadele ettiğimiz devlettir.
- Ayrıca Osmanlı Devleti'ni içeriden zayıflatabilmek için **Ortodoks haklarını koruma** bahanesini kullanmıştır.
- Ancak 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin içeriden zayıflatabilmek için uyguladığı en tehlikeli faaliyet **Panslavizm (Slav Milliyetçiliği)** politikasıdır. Böylece Balkan uluslarının isyanlarında büyük rol oynamıştır.

DİKKAT: 18. Yüzyılda Panslavizm politikası uygulanmamıştır. Çünkü henüz milliyetçilik fikri yoktur.

AVUSTURYA

- Kanuni Sultan Süleyman'ın Macaristan'ı fethi ile başlayan ve tüm 17. ve 18. yüzyıllar boyunca devam eden Osmanlı Avusturya mücadelesi 19. yüzyılda büyük oranda sona ermiştir.
- Çünkü Avusturya'da çok uluslu bir imparatorluktur. Bu yüzden Avusturya Fransız İhtilali'nden yayılan milliyetçilik fikrinden etkilenmiş ve eski gücünü kaybetmiştir.

DİKKAT: Avusturya ve Rusya, 18. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne karşı birlikte hareket ederken 19. yüzyılda bu ittifak sona ermiştir. Çünkü Rusya'nın Balkanlar'da izlediği Panslavizm politikası, Avusturya'ya da büyük zarar vermiştir.

FRANSA

- Fransa, İngiltere kadar olmasa da sanayileşmiş ve sömürgeler elde etmiştir.
- Özellikle Napolyon'dan sonra Fransa'nın politikası ve çıkarları İngiltere ile ortak hareket etmesini gerektirmiştir.

ŞARK MESELESİ

- Şark Meselesi tabiri ilk kez Viyana Kongresinde Avrupa Devletleri tarafından Osmanlı Devleti için kullanılmıştır.

Şark Meselesi'nde ana hatlarıyla aşağıdaki gelişmeler yaşanmıştır:

19.yy başlarında: Avrupa devletleri Osmanlı egemenliğindeki Hristiyanların (azınlıklar) durumlarını bahane edip Osmanlı'nın iç işlerine karıştılar.

19.yy ikinci yarısından sonra: Osmanlı'nın Avrupa'dan çıkarılması, bu toprakların paylaşılması ve Bizans'ın canlandırılması halini almıştır. Bu süreçte Rusya'nın kışkırtması ve Panslavizm politikası ile Balkanlardaki Hristiyan azınlıkların isyanlarına neden olmuştur.

20.yüzyılda ise: Avrupa devletleri artık Osmanlı topraklarını paylaşma yarışına girdi.

HASTA ADAM İFADESİ NEREDEN GELİYOR?

Hasta Adam ifadesi, ilk kez Rus Çarı 1. Nikola tarafından dile getirilmiştir. Rus Çarı, İngiliz Büyükelçisi Sir Hamilton Seymour'a: "Bakınız sayın büyükelçi ortada hasta bir adam var. Her an öldü ölecek. O ölmeden önce topraklarını paylaşmalıyız. Biz aramızda anlaşmadan ölürse korkarım büyük bir savaş çıkar." der.

İngiliz büyükelçi ise, o dönemde İngiltere, Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını ve Rusya'nın daha fazla güçlenmesini istemediği için "Sayın Çar. Neden biz bu hasta adamı öldürmek yerine iyileştirmeyelim?" diye sormuştur.

19. YÜZYIL SİYASİ OLAYLARI

MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ VE İSYANLAR

Azınlık İsyanlarının nedenleri:

- Fransız ihtilali ve ihtilalden yayılan, milliyetçilik akımı.
- Avrupa devletleri, özellikler Rusya'nın kışkırtmaları. (Panslavizm)
- Avrupa devletleri arasında artan sömürgecilik rekabeti.
- Balkanlarda, Rusya ve Avusturya ile yaşanan sürekli savaşlar nedeniyle oluşan istikrarsızlık.

1804 SIRP İSYANI

DİKKAT: Milliyetçilik fikrinin etkisi ile Osmanlı Devleti'ne karşı **isyan eden ilk azınlık Sırlar** olmuştur.

- Milliyetçilik akımının yayılması ve Rusya'nın kışkırtmaları sonucu Sırlar Kara Yorgi önderliğinde isyan etmişlerdir.
- Osmanlı Devleti isyanı bastırmış; Ancak Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Rusya ile imzalanmış olan Bükreş Antlaşması ile Sırlar birtakım imtiyazlar elde etmişlerdir.

NOT: Sırp İsyani'nin başarısız olmasının en önemli sebebi; Meternik Sistemi nedeniyle Avrupa Devletler tarafından desteklenmemesidir.

1812 Bükreş Antlaşması ile, Sırlar bazı imtiyazlar elde etmiştir.

DİKKAT: Bükreş Antlaşması ile ilk kez bir azınlık bazı ayrıcalıklar elde etti. Bu da diğer Balkan uluslarının cesaretlenmelerine ve yeni isyanlara sebep oldu.

1829 Edirne Antlaşması ile, Sırlar özerklik kazanmıştır.

1878 Berlin Antlaşması ile, Sırlar bağımsız olmuştur.

RUM İSYANI (YUNAN İSYANI)

DİKKAT: Milliyetçilik fikrinin etkisiyle isyan eden ilk azınlık Sırlar olsa da **bağımsız olan ilk azınlık Rumlar (yunanlılar)** olmuştur.

Nedenleri

- Milliyetçilik akımının etkili olması
- Rusların Osmanlı'ya karşı Rumları kışkırtması
- Fener Rum Patrikhanesi'nin kışkırtmaları
- Filik-i Eterya Cemiyeti'nin çalışmaları

NOT: Rumların ilk isyanı 1820 yılında Eflak da çıkmıştır ve bastırılmıştır.

MORA İSYANI

- 1821 yılında Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa isyan etmiş; Bu durumu fırsat bilen Rumlar tekrar isyan etmişlerdir
- Dönemin padişahı II. Mahmut, isyanın bastırılması için Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir.
- Girit ve Mora Valiliği'nin kendisine verilmesi karşılığında Mehmet Ali Paşa isyanı bastırmıştır.
- İsyanın bastırılması üzerine 1827 tarihinde İngiltere, Fransa ve Rusya **Navarin'de Osmanlı donanmasını yakmıştır.**

DİKKAT 1: Navarin Baskını ile Avrupa devletleri Yunan İsyani'na destek vermiş oldu.

DİKKAT 2: Avrupalıların Yunan İsyani'na destek vermeleri **Meternik Sistemi'nin ve Restorasyon Devri'nin sona ermesine** neden oldu.

DİKKAT 3: Meternik Sistemi'ne rağmen Yunan İsyani'nin desteklenmesinin nedeni: Avrupalıların Rönesans nedeniyle Helen çocukları olarak gördükleri Rumlara duydukları sempattir.

DİKKAT 4: Navarin Baskını, Osmanlı Donanmasının denizlerde uğradığı **üçüncü büyük felakettir.** (Birincisi İnebahtı, ikincisi Sinop Baskını)

- Osmanlı Devleti, donanmasının yakılmış olmasına karşılık Rusya'dan tazminat istemiştir.
- Rusya, bu talebi kabul etmediği gibi Rumların bağımsızlığını isteyerek Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.
- 1828-1829 yılları arasında yapılan Osmanlı-Rus savaşında yenilgiyi kabul eden Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1829 Edirne Antlaşması imzalanmıştır.

1829 EDİRNE ANTLAŞMASI

- Yunanistan bağımsızlığını kazanmıştır.
- Sırbistan, Eflak ve Boğdan'a özerklik verilmiştir
- Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödemeyi kabul etmiştir.

BÖYLECE:

- Osmanlı Devleti'nden ayrılan ilk azınlık Rumlar olmuştur. Yunan İsyanı, Osmanlı topraklarında yaşayan diğer azınlıklara örnek oldu.
- Osmanlı Devleti'nin Eflak, Boğdan ve Sırbistan'a tanıdığı özerklik Balkanlardaki egemenliğini büyük ölçüde yitirmesine neden oldu.
- Edirne Antlaşması, Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan beri Osmanlı Devleti'nin imzaladığı en ağır antlaşma olmuştur.

NOT: Osmanlı Devleti'nin bu durumundan faydalanan **Fransa, Cezayir'i işgal etmiştir.** Böylece **Cezayir**, Osmanlı Devleti'nin **Kuzey Afrika'da işgal edilen ilk toprağı** olmuştur.

- 19. Yüzyılın başlarında yaşanan Sırp ve Yunan isyanlarından sonra Osmanlı topraklarında yaşayan diğer azınlıklar yüzyıl boyunca hatta Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar sürekli isyan etmiştir.

MISIR SORUNU (KAVALALI MEHMET ALİ PAŞA İSYANI)

MEHMET ALİ PAŞA'NIN İLK İSYANI

- Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması üzerine Mora kaybedilmiş ve Mehmet Ali Paşa Mora yerine Girit ve Suriye valiliğini istemiştir.
- Mehmet Ali Paşa'nın isteği kabul edilmeyince isyan etmiştir.
- Mısır orduları harekete geçirip (oğlu İbrahim Paşa komutasında) Kütahya'ya kadar ilerlemiştir.
- Bu durum karşısında II. Mahmut, İngiltere ve Fransa'dan yardım istemiştir. İngiltere ve Fransa yardım isteğini reddedince Rusya'dan yardım istemiştir.

DİKKAT: Osmanlı Devleti'nin Mısır Sorunu'nda Rusya'dan yardım istemesi bu olayın tarihimize; **"Denize düşen yılana sarılır."** olarak geçmesine neden olmuştur.

- Yardım isteğini kabul eden Rusya, donanmasını İstanbul'a gönderince Boğazların Rus tehdidine açık hale gelmesi İngiltere'yi harekete geçirdi.
- Böylece İngilizlerin araya girmesiyle Osmanlı Devleti ile Mısır valisi Kavalalı arasında Kütahya Antlaşması imzalanmıştır.

KÜTAHYA ANTLAŞMASI 1833

- Girit ve Mısır valilikleri dışında Mehmet Ali Paşa'ya Şam Valiliği de verilmiştir.
- Mehmet Ali Paşa'nın oğluna ise Sidde Valiliği ve Adana Valiliği verilmiştir.

ÖNEMİ: Kütahya Antlaşması ile Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın birinci isyanı sona ermiştir. Bu antlaşma iki tarafı da memnun etmediği için ikinci isyana neden olmuştur.

HÜNKÂR İSKELESİ ANTLAŞMASI 1833

- II. Mahmut, Mehmet Ali Paşa'ya karşı kendisini güvende hissetmediği ve İngiltere ve Fransa'ya güvenmediği için 1833 yılında

Rusya ile Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı imzalanmıştır.

Antlaşmaya göre:

- Rusya saldırıya uğradığı zaman Osmanlı Devleti boğazları Rusya'nın savaştığı devlete kapatacaktır.
- Osmanlı saldırıya uğrarsa Rusya Osmanlı'ya yardım edecektir.
- Antlaşma sekiz yıl sürecektir.

ÖNEMİ:

1. Bu antlaşma Boğazları Rus tehdidine açık hale getirdi.
2. İlk kez **Boğazlar Sorunu** bu antlaşmada ortaya çıkmıştır.
3. Osmanlı Devleti'ni Boğazlar hakkında son kez tek başına karar verdiği antlaşmadır.

BALTALIMANI TİCARET SÖZLEŞMESİ 1838

- Osmanlı Devleti ve İngiltere arasında imzalanmıştır.
- Osmanlı Devleti, **Mısır Meselesi'**nde İngiltere'nin desteğini almak için İngiltere'ye bir çeşit kapitülasyon vermiştir.
- Bu sözleşmeyle Osmanlı Devleti, Avrupalı devletlerin **açık pazarı** haline gelmiştir.
- Antlaşma, Osmanlı Devleti'ni yarı sömürge olma durumuna düşürmüştür

1839 MEHMET ALİ PAŞANIN II. İSYANI

- Kavalalı, 1839 yılında bu kez **bağımsız olmak için** yeniden isyan etmiştir.
- Osmanlı Devleti ile Mehmet Ali Paşa arasında **Nizip Savaşı** yapılmış Osmanlı Devleti yenilmiştir
- Rusya'nın yeniden İstanbul'a gelmesini istemeyen İngiltere, Avusturya ve Prusya olaya müdahale etmişler ve 1840 yılında Londra Konferansı toplanmıştır.

1840 LONDRA ANTLAŞMASI

- Konferansa katılan devletler Osmanlı Devleti, İngiltere, Rusya ve Avusturya'dır.

- Mısır, iç işlerinde serbest dış işlerinde Osmanlı Devleti'ne bağlı olacaktır. Fakat Mısır Valiliği babadan oğula geçmek şartı ile Mehmet Ali Paşa'ya bırakılmıştır.

NOT: Böylece Mısır'da 1882'de İngiliz işgaline kadar **Hidivler Devri** başlamıştır.

- Adana, Suriye ve Girit Osmanlı Devleti'nin yönetimine bırakılmıştır.

ÖNEMİ: Böylece Mısır Sorunu tamamen çözülmüştür.

1841 LONDRA BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ

- Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresi bitmek üzereyken, Mısır Sorunu'nun çözümünde Osmanlı Devleti'ne yardım eden Avrupalı devletler boğazların durumunu görüşmek için yeni bir konferansın toplanmasını istemişlerdir.
- Konferansa katılan ülkeler İngiltere, Rusya, Fransa, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti'dir.
- Konferansın sonucunda Londra Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır

Sözleşmenin maddeleri;

- Boğazlar, Osmanlı Devleti egemenliğinde kalacak,
- Boğazlar, savaş zamanında bütün devletlere kapalı olacak.

ÖNEMİ

- Boğazlar, ilk kez uluslararası statüyü bu sözleşme ile kazanmıştır.
- Bu sözleşme ile Rusya'nın Akdeniz'e inmesi engellenmiş oldu.
- Rusya, Hünkâr İskelesi Antlaşması ile elde etmiş olduğu ayrıcalıkları kaybetmiştir. Bu da Kırım Savaşı'na neden olmuştur.
- Sözleşmeden en karlı çıkan İngiltere ve Fransa olmuştur.

DİKKAT: Mısır Meselesi, Osmanlı Devleti'nin ne kadar **güçsüz olduğunu** göstermiştir. Ayrıca bir iç sorunken **dış sorun** haline gelmiştir.

DİKKAT: Mısır Meselesi'nde **Fransız İhtilali** ya da **milliyetçilik fikrinin** herhangi bir etkisi yoktur. Bu yönüyle 19. yüzyıldaki diğer isyanlardan ayrılır.

DİKKAT: Mısır Meselesi'nde Avrupalı Devletlerin desteğini almak isteyen Osmanlı Devleti, **1839**'da **Tanzimat Fermanı**'nı ilan etmiştir.

KIRIM SAVAŞI (1853-1856 OSMANLI-RUS SAVAŞI)

NEDENLERİ

- Rusların Hünkâr İskelesi Antlaşması'nda elde ettikleri hakları yeniden sağlamak istemeleri,
- Rusların sıcak denizlere inmek istemesi
- Kutsal yerler sorunu

KUTSAL YERLER SORUNU: Osmanlı Devleti, Hristiyanlar için kutsal olan Kudüs ve çevresinin temsilciliği hakkını Katolik olan Fransa'ya vermişti. Rusya, Ortodoks haklarının koruyucusu olarak, buraların temsilciliğinin kendisine verilmesini istiyordu.

- Rusya, Osmanlı Devleti'ne elçi göndererek (Prens Mençikof) isteklerini diplomatik olmayan bir şekilde sıralamış; Osmanlı Devleti bu istekleri kabul etmemiştir.

GELİŞMELER

- Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açmış; Eflak ve Boğdan'ı işgal etmiştir.
- Avusturya, Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa girmiş; İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'ne destek olmak üzere İstanbul'a gelmişlerdir.
- Bu durum üzerine Londra Boğazlar Sözleşmesi'nin ihlal edildiğini savunan Rusya, Sinop'ta bulunan Osmanlı donanmasını yakmıştır.

NOT: **Sinop baskını** Osmanlı Donanması'nın denizlerde uğradığı **dördüncü büyük felakettir.** (1. İnebahtı, 2. Çeşme, 3. İse Navarin)

- İngiltere, Piyomente ve Fransa, Osmanlı Devleti yanında savaşa girmiş ve Rusya'nın Kırım'daki Sivastopol limanlarını bombalayarak Kırım'a asker çıkarmıştır.

DİKKAT: Kırım savaşı ile Osmanlı Devleti'nin temel politikası **denge politikası** olmuştur.

NOT: Kırım Savaşı'nda Avrupalı Devletlerin yanında yer alan **Piyomente** bu sayede onların desteğini alarak Avusturya'yı İtalya'dan çıkaracak ve **İtalya birliği** için önemli bir adım atacaktır.

- Zor durumda kalan Rusya barış istemiştir.

PARİS ANTLAŞMASI 1856

Katılan devletler: Osmanlı Devleti, İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Prusya, Piyomente

Antlaşmanın Maddeleri:

- Osmanlı Devleti, Avrupa Devleti sayılacaktır ve Avrupa hukukundan faydalanacaktır.

YORUM: Böylece Osmanlı Devleti ilk kez Avrupa devleti sayılmıştır.

- Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altında olacaktır.

YORUM: Böylece Osmanlı Devleti, kendi topraklarını koruyamayacak kadar güçsüz olduğunu kabul etmiş oldu.

- Karadeniz, bütün devletlerin ticaret gemilerine açık; Savaş gemilerine kapalı olacaktır.

YORUM: Böylece **Rusya'nın sıcak denizlere inmesi bir kez daha engellendi.** Ayrıca aynı maddenin Osmanlı Devleti'ne de kabul ettirilmesi **yenik devlet muamelesi** gördüğünü gösterir.

- Boğazlar konusu ile ilgili Londra Boğazlar Sözleşmesi maddeleri geçerli olacaktır.

YORUM: Bu madde de Rusya'nın sıcak denizlere inmesinin önünü keser.

DİKKAT 1: Osmanlı, Paris Konferansı'ndan hemen önce Islahat Fermanı'nı ilan etmiştir.

DİKKAT 2: Osmanlı Devleti bu savaş sırasında ilk kez İngiltere'den dış borç aldı.

1859 KULELİ OLAYI

- **Fedailer Cemiyeti** tarafından planlanmıştır.
- Amacı Abdülmecit'i tahtan indirip yerine Abdülaziz'i geçirmektir.
- Planlanmış fakat bir ihbar sonucu ortaya çıkmış, başarısız bir darbe girişimidir.
- **Islahat Fermanı'na** karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.

BALKAN BUNALIMI/TERSANE KONFERANSI 1877-1878 OSMANLI-RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

1876 BALKAN BUNALIMI

- 1876 yılında önce Bulgarlar isyan etti. Bulgar isyanını Karadağ ve Sırp ayaklanmaları izledi.
- Balkan uluslarının birbirine sıçrayan isyanları Osmanlı Devleti'ni zor durumda bıraktı.
- Osmanlı Devleti, bu isyanları bastırmaya çalıştığında Avrupalı Devletlerin müdahalesi ile karşılaştı.
- Bu gelişmeler Osmanlı tarihine **Balkan Bunalımı** olarak geçmiştir.
- Avrupa Devletleri, Balkanların durumunu görüşmek için İstanbul'da bir konferans toplamaya karar verdiler.

1876 TERSANE (İSTANBUL) KONFERANSI

DİKKAT: Osmanlı Devleti, konferansın toplandığı gün Meşrutiyet'i ilan ederek Avrupalı Devletlerin iç işlerine karışmasını konferansın toplanması önlemeye çalışmıştır.

Meşrutiyet'e rağmen konferans toplanmış ve şu kararlar alınmıştır:

1. Sırbistan ve Karadağ'a bağımsızlık verilecek.

2. Bulgaristan ve Bosna-Hersek'e özerklik verilecek.

Osmanlı Devleti, bu kararları kabul etmeyince, Rusya'nın saldırısı ile 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 harbi) başlamıştır.

93 HARBİ (1877-78 OSMANLI RUS SAVAŞI)

NOT: Tanzimat Dönemi'nden beri kullanılan **Rumi takvime** göre **1293** yılına denk geldiği için yaygın olarak bilinen ismi 93 harbi'dir.

- İki koldan saldırıya geçen Rus ordusunun bir kolu, Balkanlar üzerinden **Şıpkı Geçidi'ne** ulaştı. Bu cephede **Gazi Osman Paşa**, büyük zorluklara rağmen **Pelevne**'yi savunsa da sonunda teslim olmak zorunda kaldı. Ruslar, Meriç nehrini geçerek İstanbul yakınlarındaki Yeşilköy'e kadar ulaştılar.
- Rus ordusunun diğer kolu ise, Kafkaslara saldırdı. Bu cephede de önemli kayıplar yaşandı. Ruslar ancak Erzurum içlerindeki Aziziye Tabyaları'nda Nene Hatun önderliğindeki Erzurum halkı tarafından durduruldu.
- Yenilgiyi kabul eden Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1878 Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması yapıldı.

DİKKAT: **İngiltere**, ilk kez Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumaktan bu savaş sırasında vazgeçmiştir.

DİKKAT: İlk kez bu savaşla Balkanlar'dan **Anadolu'ya göçler** başlamıştır.

DİKKAT: **Ermeni Meselesi** ilk kez 93 Harbi ve bu savaş sonunda imzalanan antlaşmalarla ortaya çıkmıştır.

1878 AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY) ANTLAŞMASI

- Büyük bir **Bulgaristan Krallığı** kurulacak,

YORUM: Bu madde Rusya'nın, Bulgaristan üzerinden sıcak denizlere inebilmesi anlamına gelmektedir. İngiltere'nin Ayastefanos'a itirazının temel sebebi bu maddedir.

- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacaktır.
- Kars, Ardahan, Batum (**Evlîye-i Selase**) ve Doğubeyazıt Rusya'nın olacak,
- Bosna Hersek'e özerklik verilecek,
- Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek,
- Girit ve Ermenilerin bulunduğu yerlerde ıslahatlar yapılacak

YORUM: Bu madde Rusya'nın yapay bir şekilde Ermeni Meselesi yaratma çabasını gösterir. Nitekim başarılı da olmuştur.

DİKKAT: Ayastefanos Antlaşması, İngiltere'nin itirazı sonucu yürürlüğe girmedi. Böylece Sevr Antlaşması ile birlikte tarihimizde **ölü doğmuş iki antlaşmadan birisi** olmuştur.

1878 BERLİN ANTLAŞMASI

- İngiltere, Ayastefanos Antlaşması'nı kabul etmeyince onun yerine 1878 yılında Berlin Konferansı toplanmıştır.
- Katılan devletler Osmanlı, Fransa, İtalya, Rusya, Avusturya ve Almanya

Antlaşmanın maddeleri:

- Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacaktır.

YORUM 1: İngiltere'nin böylece Osmanlı topraklarının parçalanmasına izin vermiştir. Bu, 19. yüzyıl boyunca izlediği **Osmanlı topraklarını koruma politikasını terk etmesi** anlamına gelir.

YORUM 2: Böylece Balkan topraklarının, büyük kısmı kaybedildi. Bunun üzerine **Osmanlılık fikri terk edilerek İslamcılık** fikri uygulanmaya başladı. (II. Abdulhamit)

- Bulgaristan'a özerklik verilecektir ve Bulgar Krallığı üç parçaya bölünecektir.

YORUM: Böylece İngiltere, son kez Rusya'nın Bulgaristan üzerinden sıcak denizlere inmesini engellemiş oldu.

- Doğubeyazıt Osmanlılarda kalacak; Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya verilecek,
- Bosna-Hersek Osmanlı'ya bağlı kalacak yönetimi geçici olarak Avusturya'ya bırakılacaktır.
- Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek,
- Ermenilerin yaşadığı yerlerde ve Girit'te ıslahat yapılacak.

YORUM: Avrupalı devletler bu maddeyi kabul ederek, Rusya'nın Ermeni Meselesi çıkarmaya çalışmasına destek vermiş oldu.

DİKKAT: İngiltere, Berlin Konferansı'ndan önce bir çeşit rüşvet olarak **Kıbrıs'ı işgal** etmiş; Osmanlı ise konferansta İngiltere'nin desteğini kaybetmemek için buna ses çıkaramamıştır.

19. YÜZYIL ISLAHATLARI

II. MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI 1808-1839

DİKKAT: II. Mahmut pek çok alanda köklü ıslahatlar yapmış; Bu yüzden Osmanlı tebaası tarafından **Gâvur Padişah** olarak anılmıştır.

II. Mahmut'un yaptığı ıslahatların iki genel amacı vardır:

1. Çok sarsılmış olan merkezi otoriteyi yeniden kuvvetlendirmek,
2. Artık işlemez hale gelmiş ve çağın gerisinde kalmış devlet teşkilatını çağa uygun hale getirmek.

1808 SENED-İ İTTİFAK

- II. Mahmut ve Ayanlar arasında imzalanmıştır.

AYAN: 17 ve 18 yüzyıldan itibaren iltizam ve Malikâne sistemlerinin yaygınlaşması ile Osmanlı taşrasında doğmuş ve giderek güçlenmiş **yerel güçlere** verilen unvandır.

- Padişahın yetkileri ilk kez sınırlandırılmıştır
- Ayanların varlıkları hukuki olarak tanınmıştır.

ÖNEMİ: Osmanlı Padişahı ilk kez kendi gücünün yanında **başka bir gücün varlığını** kabul etmiştir. Böylece demokratikleşme yolunda önemli bir adım atılmıştır.

DİKKAT: Bazı tarihçiler tarafından **Magna Carta**'ya benzetilse de bizde **Anayasacılığın** başlangıcı kabul edilmez.

DİKKAT: Sened-i İttifak'ın ortaya çıkışında **Fransız İhtilali'nin, milliyetçilik fikrinin ya da batılılaşma çabasının** etkisi yoktur.

YÖNETİM ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- **Divan** kaldırılarak yerine nazırlıklar (**bakanlıklar**) kuruldu. Böylece **Heyet-i Vükela** oluşturuldu ve **Kabine sistemine** geçildi.
- Devlet memurluğu ikiye ayrıldı **Hariciye ve Dahiliye**
- Memurlar maaşa bağlandı.
- Memurlara **pantolon, ceket, fes giyme** zorunluluğu getirildi.
- Köylerde ve mahallelerde **muhtarlıklar** kuruldu.
- **Posta Teşkilatı** kuruldu.
- Yurtdışına çıkışlarda **pasaport**, uygulaması başlatıldı.
- **İlk resmi gazete** yayınlandı. (**Takvim-i Vekayi**)
- **Müsadere** usulü ne büyük ölçüde son verilmiştir. **Böylece özel mülkiyet hakkı** güvence altına alınmaya çalışıldı.

MÜSADERE: Yolsuzluk yapan devlet memurunun malına el konulmasıdır. Ancak Duraklama Dönemi'nden itibaren tüm memurların mallarına el koyma şekline dönüşmüştür.

- Tımar ve zeamet uygulamalarına son verilmiştir.
- Milli marş olarak **Mahmudiye Marşı** kabul edilmiştir.
- İdari işleri düzenlemek amacıyla **Darüş-ş Şura-ı Babı Ali** kurulmuştur.
- Ayanlık kaldırılmıştır

- Anadolu'dan İstanbul'a gelmek isteyenler için **Mürur tezkeresi** uygulaması başlatılmıştır.
- "Kanunsuz Suç ve Ceza olmaz." ilkesi kabul edilmiştir.

ASKERİ ALANDA ISLAHATLAR

- Nizam-ı Cedid ordusunun yerine **Sekban-ı Cedid** ordusu kurulmuştur.
- Sekban-ı Cedid, bir yeniçeri isyanı sonucu kaldırılınca bu kez **Eşkinici Ocağı** kuruldu.
- **Vaka-i Hayriye** ile **Yeniçeri Ocağı** kaldırılmıştır.
- Kaldırılan Yeniçeri Ocağı yerine **Asakir-i Mansure-i Muhammediye** adıyla yeni bir ordu kuruldu.
- **Seraskerlik** makamı kurulmuştur.
- Tımar sistemi kaldırılmıştır.
- Anadolu'da **Redif birlikleri** Rumeli'de ise **Müşirlikler** kurulmuştur.
- Askeri amaçla **ilk nüfus sayımı** bu dönemde yapılmıştır.
- **Mekteb-i Harbiye ve Mekteb-i Tıbbiye** açılmıştır.
- Askerlik ile ilgili işlerin düzenlenmesi amacı ile **Darü'l Şuray-ı Askeri** kurulmuştur.

EKONOMİK ALANDA YAPILAN ISLAHATLAR

- Yerli üreticiye gümrük kolaylığı sağlanmıştır
- Mülk sayımı yapılmıştır. Amacı toplanacak vergi oranlarını belirlemektir.
- Bakırköy'de **çuha fabrikası** kurulmuştur
- Yerli malı kullanımı teşvik edilmiştir
- Ticaret Nezareti kurulmuştur
- **İhtisap Ağalığı** kurulmuştur (İstanbul esnafları içindir.)
- İlk buharlı makine İngiltere'den alınmıştır

EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- **Avrupa'ya ilk defa öğrenci** gönderildi.
- **Rüştiyeler** (Bugünkü ortaokul) açıldı.
- İstanbul'da **ilköğretim zorunlu hale** getirilmiştir.

- Medreselere ek Avrupa tarzında eğitim veren kurumlar açıldı.
- Mektebi Ulum-u Edebiye açıldı.
- Enderun yerine **Mekteb-i Maarif-i Adliye** açıldı. Amacı devlet memuru yetiştirmektir.
- Tercüme odaları kurulmuştur. Amacı tercüman yetiştirmektir
- Avrupai müzik serbest bırakılmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'Nİ DAĞILMAKTAN KURTARMA FİKİRLERİ

- Bu fikirlerin ortaya çıkış nedenleri, Osmanlı Devleti'nin **milliyetçilik** fikri nedeniyle parçalanmasıdır. Yani bu fikirler başlangıçta milliyetçilik fikrine karşı üretilmiştir.
- Dolayısıyla Osmanlı Devleti topraklarında farklı milletler yaşarken önce Osmanlılık fikri uygulanmıştır. Ancak 19. yüzyılın boyunca **Osmanlılık** uygulansa da azınlık isyanları engellenemedi.
- 93 Harbi sonucunda Balkan topraklarının büyük kısmı kaybedildi. II. Abdülhamit, elde kalan Anadolu ve Arap topraklarını bir arada tutmak için **İslamcılık** fikrini uygulamaya başladı.
- İslamcılık fikrinin de işe yaramadığını anlayan İttihat ve Terakki yönetimi, Balkan savaşlarından sonra **Türkçülük** fikrini devlet politikası haline getirdi.
- Türkçülük fikri, Osmanlı Devleti'nin yıkılışını engelleyemedi. Ancak Türkiye Cumhuriyeti, bu esaslar üzerine kuruldu.

OSMANLILIK (İTTİHAT-I ANASIR)

Temsilcileri;

- Mithat Paşa
- Mustafa Reşit Paşa
- Namık Kemal
- Halil Paşa
- Şinasi
- Ali Suvai
- Ziya Paşa

Temel Düşüncesi (Amacı)

- Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yaşayanların din, dil, ırk ayrımı yapılmadan kanun önünde herkesi eşit gören düşünce akımıdır.
- Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan bütün topluluklar eşit ölçüde bir arada yaşamalılar. (Osmanlı Toplumu)

NOT: 93 Harbi, ardından **Balkan Savaşları** sonucunda önemini yitirdi.

İSLAMCILIK (ÜMMETÇİLİK)

Temsilcileri;

- II. Abdülhamit
- Mehmet Akif Ersoy
- Ahmet Hamdi Akseki
- Said Halim Paşa
- Cemaleddin Afgani
- Musa Kazım Efendi
- Eşref Edip
- Şemsettin Günaltay

Temel Düşüncesi (Amacı)

- Toplumu oluşturan milletin en önemli özelliği dindir ve millet olmada dini birlik çok önemlidir.
- Devletin kurtuluşu, halifelik makamının bütünleştirici gücü ile gerçekleştirilebilir.

NOT: I. Dünya Savaşı'nda önemini kaybetmiştir.

TURANCILIK (PANTÜRKİZM-TÜRK BİRLİĞİ)

Temsilcileri;

- Yusuf Akçura
- Gaspıralı İsmail
- Ziya Gökalp
- Şemsettin Sami
- Ömer Seyfettin
- Zeki Veledi Togan
- M.Emin Yurdakul
- Necib Asım
- Ağaoğlu Ahmet
- DR.Fuat Sabit

- Enver Paşa
- Ali Canip

Temel Düşüncesi (Amacı)

- Türkleri milli bir duygu ile birleştirerek Osmanlı bayrağı altında kuvvetli bir unsur olarak yeniden dünya devletleri arasına sokmak.
- Amacı dünyadaki bütün Türkleri tek çatı altında toplayabilmektir.

NOT: I. Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi'nin açılma nedenlerinden birisidir.

BATICILIK (GARPÇILIK)

Temsilcileri;

- DR. Abdullah Cevdet
- Tevfik Fikret
- İbrahim Temo
- Celal Nuri
- Terbiyeci Satı

Temel Düşüncesi (Amacı)

- Amacı Avrupa'daki gelişmeleri takip etmek ve gelişmelerden faydalanmaktır
- Batı'nın sadece bilim ve tekniğinin alınmasını amaçlayan batıcılık düşüncesi yeni Türk devletinin temel taşlarından birini oluşturmuştur.

NOT: Batıcılık, Lale Devri'nden itibaren Osmanlı Devleti'nde geçerli olan bir fikirdir.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK

Temsilcileri;

- Prens Sabahattin
- Ahrar Fırkası

Temel Düşüncesi (Amacı)

- Merkezi yönetimin yetkilerini azaltıp yerel yönetimlerin güçlenmesini savunur

NOT: Bu fikir Osmanlı Devleti'nde hiçbir zaman uygulanmamıştır.

TANZİMAT DÖNEMİ 1839-1876

- Osmanlı Devleti'nin eski ve yeni kurumlar işlevlerini bir arada yürütmüştür.
- Batıcılık ve Osmanlılık akımları etkili olmuştur.
- En çok yönetim ve hukuk alanında ıslahat yapılmıştır.

Tanzimat Dönemi Padişahları

- 1839-1861 Sultan Abdülmecid
- 1861-1876 Sultan Abdülaziz
- 1876 V. Murat

1839-1861 ABDÜLMECİD DÖNEMİ

1839 TANZİMAT FERMANI (GÜLHANE HATT-I HÜMAYUNU)

- Sadrazam **Mustafa Reşit Paşa** tarafından hazırlanmış ve **Gülhane Parkı**'nda yine Mustafa Reşit Paşa tarafından halka duyurulmuştur.
- Fermanın hareket noktası **Osmanlılık** fikridir.
- Fermanın ulaşmak istediği temel amaç, Osmanlı topraklarında yaşayan **herkesi (Müslüman-Gayrimüslim) eşit** hale getirmektir.

İLAN EDİLİŞ NEDENLERİ

- Osmanlı Devleti'nin **dağılmasını önlemek**,
- **Milliyetçilik isyanlarının** önüne geçmek
- Avrupalı devletlerin azınlıkları bahane ederek Devleti'nin **iç işlerine karışmasını önlemek**
- Rusların Balkanlardaki nüfuzunu kırmak isteği
- **Mısır Meselesi ve Londra Konferansı**'nda Avrupalı devletlerin (İngiltere) desteğini almak

FERMANIN MADDELERİ

- Herkesin mal can namus güvenliği sağlanacaktır.
- Hiç Kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak ve mahkemeler herkese açık olacaktır.
- Vergiler. Herkesin gelirine göre düzenlenecek.
- Askerlik Vatan hizmeti haline gelecektir ve askere alımlar terhis işlemleri belirli yöntemlere göre yapılacaktır.
- Rüşvet ve iltimas kaldırılacaktır.
- Müsadere sistemi kaldırılacaktır.
- Yapılacak olan kanunlar şeriata uygun olacaktır.
- Herkes mal, mülk edinebilecek.
- Fermana padişah başta olmak üzere herkes uyacaktır.

DİKKAT: Testte verilen bir ifadenin Tanzimat Fermanı'nın maddesi olduğunu en kolay nasıl anlarız? İfade **HERKES ile başlıyorsa** madde Tanzimat Fermanı'nındır.

DİKKAT: Fermanın yayınlanmasında herhangi bir iç ya da dış baskı etkili değildir. Padişah, bazı yetkilerinden isteyerek vazgeçmiştir.

TANZİMAT FERMANI'NIN ÖNEMİ

- Ferman'ın yayınlanması, demokratikleşme yolunda atılan önemli bir adımdır.
- Tanzimat Fermanı, anayasal yönetime geçişin (**anayasacılığın**) ilk aşamasıdır.
- Padişah ilk kez kendi gücünün üzerinde başka bir gücün varlığını kabul etmiştir. (Yani **hukuk üstünlüğünü**)
- İlk kez **yurttaş askerliği anlayışına** geçilmiştir. Bu bağlamda ilk kez gayrimüslimlerin de askere gitmeleri kararlaştırılmıştır.
- Osmanlı Devleti, Tanzimat Fermanı ile tebaa anlayışından **vatandaş (yurttaş) anlayışına** geçmeye çalışmıştır.

1856 ISLAHAT FERMANI

- **Tanzimat Fermanı'nın devamı** niteliğindedir.
- Dönemin padişahı Abdülmecid tarafından ilan edilmiştir.
- Dolayısıyla ilan edilmesindeki temel fikir yine **Osmanlılık** fikridir.

DİKKAT: Islahat Fermanı'nın temel amacı, Osmanlı topraklarında yaşayan **herkesi eşit hale getirmektir**. Ancak Ferman, amacını aşarak **Gayrimüslim halka daha fazla hak** verilmesine neden olmuştur. Bu da **Müslüman halkın tepkisine** neden olmuştur.

FERMANIN YAYIMLANMA SEBEPLERİ

- Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek.
- Milliyetçilik akımından Osmanlı Devleti'nin etkilenmesinin önüne geçmek.
- Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemek.
- Tanzimat Fermanı ile istenilen sonucun elde edilememesi.

DİKKAT: Islahat Fermanı ilan edildiğinde Kırım Savaşı sona ermiş; Paris Konferansı toplanmak üzeredir. Fermanla Paris Konferansı'nda azınlık haklarının gündeme gelmemesi ve iç işlerimize karışmaları engellenmeye çalışılmıştır. Ancak buna engel olunamamıştır.

FERMANIN MADDELERİ

- Gayrimüslim halka karşı küçük düşürücü sözler söylenmeyecek,
- Gayrimüslimler memur ve mülk sahibi olabilecekler il genel meclisine üye olabilecekler.
- Rüşvet ve iltimasın önüne geçilecek.
- İşkence ve angarya kaldırılacak.
- Gayrimüslimler Nakdi Bedel karşılığında askerlikten muaf olabileceklerdir.
- Gayrimüslimlere din ve vicdan özgürlüğü sağlanacaktır.

DİKKAT: Testte verilen bir ifadenin Islahat Fermanı'nın maddesi olduğunu en kolay nasıl

anlarız? İfade **GAYRİMÜSLİMLER ile başlıyorsa** madde, Islahat Fermanı'nındır.

ABDÜLMECİD DÖNEMİ DİĞER ISLAHATLARI

- Ticaret Mahkemeleri kurulmuştur.
- İltizam sistemi kaldırılmıştır.
- Ticaret kanunu çıkarılmıştır.
- İlk belediye teşkilatı İstanbul için kurulmuştur.
- İl genel meclisleri kurulmuştur
- **İlk telgraf hattı Edirne Varna ve Kırım** arasında kurulmuştur.
- Vergi görevlileri oluşturulmuştur (muhasıl)
- **Jandarma** teşkilatı kurulmuştur.
- **Askeri idadiler** açılmıştır.

NOT: Osmanlı ordusunun adı **Asakir-i Şahane** adını almıştır

- Osmanlı Devletinin **ilk bankası** olan **Bank-ı Dersaadet** kurulmuştur
- **Bank-ı Osmani** açılmıştır
- **İlk kâğıt para Kaime** bastırılmıştır.
- Anadolu'da **İzmir-Turgutlu** arasında **ilk demiryolu hattı** yapıldı.
- **Şirket-i Hayriye** ilk anonim şirket kurulmuştur.
- **Kafa kağıdı** (kimlik) çıkarılmıştır.
- **Arazi Kanunnamesi** çıkarıldı.
- **Gümrük teşkilatı** kurulmuştur.
- **Gedik usulüne son verildi.**
- **Muhasıllık** sistemi getirildi.
- **Darülmualim** açıldı. (Erkek öğretmen okulu)
- **Encümen-i Daniş** kuruldu. (bilim akademisi)
- Meclis-i Maarif- Umumiye kuruldu.
- Mülkiye mektebi kuruldu.
- **İlk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval** çıkarıldı
- İlk kız rüştiye ve idadiler kuruldu.

SULTAN ABDÜLAZİZ DÖNEMİ ISLAHATLAR 1861-1876

- Osmanlı Devleti'nin **ilk medeni kanunu** olan **Mecelle** 1868'de yürürlüğe girmiştir.

- Nizamiye mahkemeleri kurulmuştur.
- 1864 **Vilayet Nizamnamesi** yayımlanmış ve **liva** uygulaması başlatılmıştır.
- 1871 Nizamnamesi yayımlanmış ve **Nahiyeler** oluşturulmuştur.
- **Düster** adı verilen mecmua çıkarılmıştır.
- Divan-ı Ahkam-ı Adliye kurulmuştur. (**Yargıtay**)
- Şuray-ı Devlet kurulmuştur. (**Danıştay**)
- Ceride-i Mehakim çıkarılmıştır. (gazete)
- İlk resim sergisi açılmıştır.
- **İlk mizah dergisi** çıkartılmıştır. (**Diyojen**)
- **Darülfünun** açılmıştır.
- **Darülmualimat** açılmıştır. (Bayan Öğretmen Okulu)
- **Galatasaray Sultanisi** açılmıştır.
- Maarif-i Umumiye Nizamnamesi uygulanmıştır.
- **Darüşşafaka Lisesi** açılmıştır.
- Memleket sandıkları ve Emniyet sandıkları açılmıştır.
- Islah-ı Sanayi Komisyonu kurulmuştur.
- İlk Türk fuarı açılmıştır.
- İlk posta pulu basılmıştır.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ ISLAHATLARI

I. MEŞRUTİYET DÖNEMİ 1876-1878

- **Genç Osmanlılar (Jön Türkler)**
Meşrutiyet'in ilanına yanaşmayan Abdülaziz'i tahttan indirmiş ve yerine V. Murat'ı tahta geçirmişlerdir. V. Murat'ın sağlık sorunları nedeni ile meşrutiyeti ilan edeceği garantisini veren **II. Abdülhamit** yönetime gelmiştir.
- Sadrazamlığa getirilen **Mithat Paşa**, Meşrutiyet çalışmalarına başlamıştır

DİKKAT: Yeni Anayasa çalışmaları devam ederken Avrupa devletleri, İstanbul'da bir konferans (**Tersane Konf.**) düzenlenmiştir.

MEŞRUTİYET'İN İLAN EDİLME NEDENLERİ

DİKKAT: Meşrutiyetin ilanında da çıkış noktası olan fikir yine Osmanlılık fikridir.

- Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemeye çalışmak
- Milliyetçilik akımından etkilenmeme isteği
- Tersane Konferansı sonucunda Osmanlı Devleti aleyhine karar çıkmasını engelleme isteği

MEŞRUTİYET'İN İLANININ ÖNEMİ

- **İlk kez rejim değişmiştir.** (Mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçilmiştir.)
- **İlk kez halk kısıtlı da olsa yönetime katılmıştır.**
- Türk tarihinde **ilk kez anayasa (Kanun-u Esasi)** ilan edilmiştir.
- İlk kez padişahın yetkileri anayasa ile kısıtlanmıştır.
- İlk kez parlamento açılmıştır.

1876 KANUN-U ESASİ

- **Mithat Paşa** başkanlığında toplanan bir kurul tarafından hazırlanmıştır.
- Hazırlanırken **Prusya ve Belçika** anayasaları örnek alınmıştır.
- **Türk tarihinin ilk anayasasıdır.**

MADDELER

- Devletin dini İslam, resmi dili Türkçe, başkenti İstanbul'dur.
- Padişah dokunulmazdır.
- Genel Meclisi oluşturanlar **Mebusan ve Ayan** gruplarıdır.
- Ayanların görevleri ömür boyudur.
- Ayanlar 40 yaşını doldurmadıkları sürece meclis üyesi olamazlar.
- Mebuslar bütün Osmanlı Devleti halkını temsil eder.
- Mebusan Meclisi üyeleri 4 yıllığına seçilir ve seçme yaşı 25 seçilme yaşı ise 30'dur
- Erkekler, Mebusan Meclisi üyesi olabilirler.
- Yasalarda **son söz her zaman padişaha aittir.**
- Padişah, **Meclisi feshedebilir.**
- **Hükümet, padişaha karşı sorumludur.**

İSTİBDAT DÖNEMİ 1878-1908

- II. Abdülhamid'in 30 yıl boyunca iktidarda kaldığı dönemi kapsar.

GELİŞMELER

- **Muharrem Kararnamesi** ile borçların ödeme şekli belirlenmiş buna bağlı olarak da **Duyun-u Umumiye** kurulmuştur.
- **Ermeniler ilk kez Erzurum'da isyan etmiş,** isyanlara engel olabilmek için **Hamidiye Alayları** kurulmuştur.
- **Erkan-ı Harbiye Vekaleti** kurulmuştur.
- Tarih-i Osmaniye Encümeni kurulmuştur.
- **Yıldız İstihbarat Teşkilatı** kurulmuştur.
- **Sanayi-i Nefise Mektebi** (Güzel sanatlar mektebi) açılmıştır.
- İstanbul Arkeoloji Müzesi açılmıştır.
- **Berlin-Bağdat demiryolu inşaatı** başlamıştır.
- **İslamcılık,** devlet politikası haline gelmiştir.
- **Darülaceze** kurulmuştur.
- 1888'de **Ziraat Bankası** kurulmuştur.
- Basına sansür uygulanmıştır
- Şehir postaları kurulmuştur
- İstanbul'a telefon getirilmiştir
- **Reji İdaresi** (Yabancıların kurduğu tütün tekeli) kurulmuştur.
- **İlk Deniz Müzesi** açılmıştır.

OSMANLI DEVLETİNDE BASIN VE YAYIN HAREKETLERİ

- 1795 Bulletin Des Nouvelles; Çıkarılan ilk gazetedir.
- 1825 Vakayı Mısıryye; Mısır'ın resmi vilayet gazetesidir.
- 1831 Takvim-i Vekayi; Osmanlı Devleti'nin ilk resmi gazetesidir.
- 1831 Le Moniteur Ottoman; Osmanlı Devleti'nde Fransızca olarak çıkarılan ilk resmi gazetedir.
- 1840 Ceride-i Havadis; Yarı resmi gazetedir.
- 1860 Tercüman-ı Ahval; Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk özel gazetedir.

- 1862 Tasvir-i Efkâr; Kadınların okutulması ve İstanbul'un sorunları görüşülmüştür.
- 1867 Muhbir; Giritli Müslümanlara yardım kampanyası başlatılmıştır.
- 1871 İbret; Namık Kemal'in gazetesidir.
- 1878 Tercüman-ı Hakikat; İnsanlara gazete okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışmıştır.
- 1878 Tercüman-ı Şark; İttihatçıların gazetesidir.
- 1908 Tanin; İttihatçıların gazetesidir.
- 1908 Volkan; 31 Mart isyanını destekleyen gazetedir.

OSMANLI DEVLETİ'NDE ÇIKARILAN DERGİLER

- 1850 Vekayı Tıbbiye; Osmanlı Devleti'nde çıkarılan ilk dergidir.
- 1860 Mecmua-i Fünun
- 1862 Mirat
- 1864 Mecmua-i Askeriye
- 1870 Diyojen

OSMANLI DEVLETİNDE ÇIKARILAN KADIN GAZETELERİ VE DERGİLERİ

- 1868 Terakki; İlk defa kadın haklarından bahseden gazetedir.
- 1869 Terakki-i Muhadderat; Kadınların yükselişi
- 1886 Şükufezar; kadrosu tamamen kadınlardan oluşan gazetedir.
- 1887 Mürevvet; Osmanlı kadınlarını dünya kadınlarından haberdar eden gazetedir.
- 1889 Parça Bohçası; Ev düzeni ile ilgili bilgi veren gazetedir.
- 1895 Hanımlara Mahsus Gazete; Kadın haklarını savunan gazetedir.
- 1908 Demet
- 1908 Mehasin; Renkli basılan ilk gazetedir.
- 1908 Kadın
- 1913 Kadınlar Dünyası; Kadın haklarından ve çalışma hayatından bahseden gazetedir.
- 1914 Seyyale